NAUJOJI VAIDILUTĖ

X metai 4 Nr.

1930 — Vytauto Didžiojo — metai.

NAUJOJI VAIDILUTĖ
MERGAIČIŲ MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS
1930—Vytauto D. m.—Balandžio mėn. VI

MOTINA

Izabella Kaiser

Mūs miegamieji buvo visada gretimi,
Kada apkabindavau ją prieš guldama,
Krūtinę apliedavo jausmai dyvini
Jos mylinčią širdį taip arti jausdama.

Kai aš rymodavau per ištisas ilgas naktis,
Man plaukė per galvą sparnuotosios mintys
Nykioj tylumoj balsas prabildavo vis:
Lyg aidas: — „Ilsėtis eik, mano Vaikeli! —“

— — — Ir vėl budėjau aš ir dirbau per naktis,
Palinkusiais pečiais — kaip nendrė palaužta —
Bet mano žingsniai tik aidu atsiliepia
Ir niekas nesako, kad metas ilsėtis.

Bet aš žinau vietelę ramią prie kalvos
Tenai, kur ilsis Jinai manęs laukdama
Vėl po žemės kelionės nurimti prie jos
„Rodos, vadina: — „Eik ilsėtis, Vaikeli! —“

NAKČIAI

M. Mykolaitytė

Kai šviesiojom skraistėm apsigaubus diena
Keliauja tolyn horisonto keliais,
Tada, Tu, žengi iš savosios pilies
Ir eini pas mane nešina žiburiais.

Negirdžiu, kai Tu, tyliai pravėrus duris,
Sustoji manajam kurčiam prieangy.
Nematau aš Tavo akių spindulių.
Tik jaučiu, tik jaučiu, kad esi su manim.

Tikro vardo aš Tavo līg šiol nežinau.
Nežinau, kaip vadinti Tave privalau.
Ar Svajone, Meile, dangaus gal dvasia?
O gal, motina mieloji, pas mane ateini?...

Kad esi prie manęs ir sapnus man verpi,
Kai vos tik užmerkus akis, pajuntu.
Ir minkštučiais šydais apklostai mane,
Ir dainuoji, Tu man tylią dainą dangaus.

NUOTRUPA

Al. Dičpetris

Tu norėjai mylėti mane,
kaip didelį, didelį uosį.
Tu manei — lyg mažytė sapne
jo šakose linguosi, linguosi.

Bet kai mažas tau rodžiausi aš
ir tylus, kaip žalsva mėnesiena —
pasakei tu: kur laimė nuneš, —
ir likai, palikai mane vieną.

O nebūsiu aš didelis, ne,
kaip uosis virš miško pavėsių.
Ir manęs nemylėsi tu, ne.
Tik tave aš mylėsiu, mylėsiu...

JAUNO NEREGIO DALIA

P. Jurgilaitė

Skaidriųjų saulės spindulių,
žiedų vaiskiųjų vainikėlių,
pasilgtųjų vaivorykštės varsų
aš nematau..

Aš nematau rasos karoliais padabintos žemės
ir pirmutinių rytmečio šypsnių.
Gražus pasaulis, akį traukianti vaizdai,
dangaus mėlynė, žvaigždynai
ir mylimosios tėviškėlės lygumėlės,
ir tyrios skaidrios bangos Nemunėlio
nebesišypso man...

Bet aš turiu, turiu gražių vaizdų
sielos gelmėse;
man jų likimas dar neišplėšė.
Aš suprantu pasaulio grožį
iš tobulybės jo Kūrėjo,
kurį jauna skaisti širdis
nūn taip galingai pamylėjo.
Atspėju aš žmonių gražumą
iš jų prabilusios širdies...

Atspėju aš žiedų spalvas
iš jų slaptingosios dainos
ir tyrą erdvių mėlynumą
iš atgarsio maldos.

Ir vėl...

J. M.

Ir vėl keli žiedai manosios jaunystės nukrito prie amžino likimo kojų į tą klaikiąją amžių bedugnę, iš kur dar niekas nesugrįžo.

Kiek kartų maldavau su ašarom dangaus, kad sugrąžintų mano žieduotas dienas, bet mano maldos žodžiai mirė mano lūpose, o vėjas tik tyčiojos iš manęs. Mano jaunosios dienos lekia kartu su pašėlusiais vėjais ir aš jų nesulaikysiu niekados...

Aš mačiau, kaip aukštoje kalnų padangėj skraidė laisvieji ereliai ir kaip saulė auksu nužėrė jų galingus sparnus.

Kalnuose žėrėjo saulė, skraidė ereliai, o man krūtinę plėšė skausmas, kad aš taip nepakilsiu niekados... Skurdi prisiglaudžiau prie drėgnos žemės, kad ji nuramintų besiblaškančią širdį. Žemė svaigino mane pavasariu, o kalnuose skraidė ereliai...

Ji man žadėjo savo pirmuosius žiedus dar neregėtų spalvų skaidrumo. Ir jos burtai pagavo mane, širdis jau alpo naujais lūkesiais... Atsimenu irgi buvo pavasaris, žydėjo alyvos, narcizai... Mes ėjome į kalnus, o gal, į pievas, į laukus, juk ir mes patys nežinojome, kur ėjome... Visa žemė alsavo pavasario gyvybe... Mes jautėme tik savo neramų širdies plakimą ir virtome vienu jos galingu akordu. — Šypsojos lūpos, kaip rausvos rožės žydėjo skruostai — be žodžių kalbėjo širdys.

O, koks gražus pavasaris, o, kokia tu stebuklinga žeme, kartojo mūsų širdys.

Aš tada troškau, kad amžinai būtų pavasaris ir visados žydėtų gėlės... — Saldūs tavo burtai, stebuklingoji žeme, bet trumpi kaip amžius plaštakės, kuri gimsta su užtekančia saule ir miršta jai besileidžiant.

Ir mano laimė trumpa kaip amžius plaštakės, aš norėjau dar juoktis, bet jis paliko tik ant mano lūpų, norėjau džiaugtis — rožės nuvyto mano puokštėj.

— Pasakyk, žaliasis vėje, ir jūs, išsišiepusios šelmės žibuoklės, kuriuo keliu nuėjo mano mylimas? — Aš nežinau, kur galėčiau jį surasti, kad jam galėčiau siųsti savo ilgesio maldas.

Ir vakarais, kai sutemos apgaubia žemę ir prieblanda šešėliais drėkias, aš jį visada randu savo atminimuose. Aš nežinau, gal Tave nuviliojo pietų saulė ir kalnų ereliai, nes net sudiev nepasakęs Tu nuėjai plačiuoju vieškeliu...

Ir vakare, kai sužiba skaisčios žvagždės lyg amžinos Kūrėjo akys aš noriu išskaityti iš jų savąjį likimą ir atspėti iš jų savo mylimo kelią. Bet tarp tokių dangaus platybių, Kūrėjau, neman suprasti Tavo lėmimą.

Ir vėl glaudžiaus prie žemės ir skundžiaus jai dėl savo dalios. Nebijau, mano žeme, nė žiauriausio lėmimo, tik kruvinai maldauju, pasigailėk mano širdies, palik jai meilę, nes veltui būtų tavo pavasaris ir jo žiedai...

Aš dar kartą noriu pažvelgt į liepsnojančią saulę ir jos kaitrą pajust širdyje, apsvaigt pavasariu ir alpt tavo burtuos!..

Paskutinis kaimas

Heinrich Federer

Pro akmenis ir išdžiūvusias žoles mes kopėme į kalną klaikiais išlankstymais. Už mūsų buvo dar penkios ar šešios trobelės ir koplytėlė. Pora žmonių žiūrėjo į mus ir keleta ožkų mekeno. Paskui pasidarė tylu. Didelė be gyvybės vienuma, nevaisingų, nevandeningų akmenuotų kalnų buvo prieš mūsų akis. Daugiau nebuvo matyti jokio žmogaus, jokio stogo, jokio gyvulio. Tiktai akmens ir akmeninė tyla ir viršuj didelis, sustingęs Abrucų dangus.

Kai mes, aš ir mano draugas Tieco, buvome jau gana aukštai, aš apsistojau dar kartą pažvelgti į šitą paskučiausią, ten žemai, kaimelį. Aš pamačiau siaurą, kalkių baltumo kelią, kuris, iš kažkur prasidėjęs, prie šių namelių prapuola, iš kažkokios gatvės į šitą kampelį atveda. Ir aš pamačiau, kai šviesūs siūlai staiga nutrūksta, lyg kad būtų čia pasaulio pabaiga, lyg nieks negalėtų čion toliau eiti, neturėtų toliau eiti.

Šitoje vadinamoje Mulicio vietelėje, kurios aš nesu radęs jokiam žemėlapyje, žmonės pasakojo, kad toliau nėra nei kaimų, nei žmonių. Ach, kaip išdidžiai jie tai pasakė! Kaip tas, kurs turi laisvus pečius. Tai skamba bemaž taip, tartum jie manytų: ten dešinėje prasideda gelmė su žmonėmis, o ten kai-

rėj, kalnų linkui, greit ateis Viešpats Dievas. Tai buvo septynios moterys, keturi ar penki vyrai ir krūva vaikų. Jų veidai atrodė liesi ir kieti. Nuo tiek daug akmenų ir tiek mažai stiebelių niekas nebus sotus. Bet jie neturi raukšlių. Jie nieko nežino nei apie bendruomenės tyronus, nei apie visuomenės santvarką. Pertoli jiems pasaulis. Bet taip pat jie nežino įvairių juokavimų, girtuokliavimų ir laidokavimų. Per arti dangus. Tai kantrūs, taikūs, tylūs, nekalbūs žmonės. Jie dar tebenešioja margus galvos aprėdus, keistus šalikus ir panašius į kelines apatinius rūbus, kaip prieš daugelį šimtų metų. Kalba jie taip pat senoviškai. Joks profesorius nemoka jų gramatikos. Jie žiūri į tave, kaip į iš kito pasaulio atėjusį. Vaikai veržiasi prie tavęs ir čiupinėja tave. Kai aš jiems gera italų tarme draugiškai pasakiau: „Vi reverisco!“ sušunka jie seniesiems: „Donum parling, donum parling“. Jis moka kalbėti, klausykit, jis moka kalbėti. Taip maždaug aš supratau.

Nuogi kalnai pro vienas kitą žiūri į šitą vietą apsunkindami kelionę ir darydami pavėsį. Dėl to šitie žmonės taip pat turi tokias tamsiai pilkas, stipras, šešėliuotas akis, kurių baltumas vis dėlto spinksi tyras, kaip dangus. Man pasakojo, kad jų vaikai parpuolę neverkia ir seniai miršta nedejuodami. Gal būt, tai netiesa. Bet galima tikėti, nes maža skausmingumo ir sentimentalumo turi ši vieta. Šitas paskutinis pasaulio kaimas atrodo kaip nepaprastas kūrinys, be eilių ir rimo, primityviškas, kaip tylus kalnas arba kaip vienišas rimtas vanduo, toks pat nuo pradžios iki galo. Buvo sunku čia suprastu pasidaryti net mano umbriečiui vadovui. Kalbėjomės daugiau akimis ir pirštais. Dėlto reikia žinoti, kad mes į visai nepereinamą Sibilinų kalnų vietą užkopėm. Vittorio Emanuele, Pijus decimo? — taip, tai jie suprato. Jie linkčiojo ir jų veidai spindėjo pasitenkinimu. Julijus antrasis? Nežinome! Caras Nikalojus antrasis? Nežinome! Giaponesi? Nežinome! Napoleonas?.. Jiems buvo lyg nesmagu. Gal būt!.. Gal tai juodojo angelo, ar kokios baidyklės vardas.

Kokia jų politika ir istorija? Cezaris, Bismarkas, rusų japonų karas, anglų laivynas, Haagos trečiųjų teismas, žvaigždžių ženklai jų mintims svetimi. Jie nieko nežino apie muitų karą ir bevielę elektrą. Dar nėra matę kinų. Karaliai miršta, karaliai gimsta, kaiserių sostai keičiasi, respublikos klesti,—jie pasilieka čia viršui, jų paskutinis kaimelis vis toks pat su pora ožkų, paprastomis daržovėmis, kietais kukurūzais ir šaltomis trobomis. Ir jie tuo patenkinti. Vadinas, galima gyventi be pasaulinės istorijos, profesoriaus Guidone von Perugia. Tu to nežinojai? Tu mirtum be istorijos praeities!

Pora valandų kelionės yra į gretimą neturtingą lizdą, kur jų mirusieji šalia griūvančios koplyčios greitai ir negiliai laidojami. Kiekvieną vasaros sekmadienį čia laikomos šv. mišios. Tada mulicianai ateina čionai ir klauso viso, ko jie reikalingi ir kuo jų vargšės sielos gyvena. Su smilkalo kvaps-

nių ir Evangelijos garsais eina jie 2 valandi į kalną, į pavėsį paskutinio aukščiausio kalno, nosies tiesumu, pas vadinamus dangaus laiptus. Jų ausyse dar ryškiai skamba ir virpa žodžiai:

„In illo tempore dixit Jesus...“

Tą pačią valandą gieda archidiakonas didžiausioje pasaulio bažnyčioje, skelbia vokiečių kunigas prie Ostsee, gieda dvaro kunigas prieš kaizerį, recituoja Westminsteryje Londone ir kitur Naujo pasaulio katedrose. Taip pat čia viršuj skamba visai tie patys žodžiai be aksomo ir aukso, tik Mesijo rūkų spindesy. Čionai Evangelija, kur nieko nežinoma nei apie carą, nei apie kovas prie Yalų, nei apie Jurgio vainikavimą Indijoje, yra pasaulio kalba, pasaulio žinija.

In illo tempore dixit Jesus:

Štai apie sėjėją, apie našlę ir jos vieninteli skatiką, apie gudriąsias sužieduotines, apie samarijietį, apie paklydusią šimtąją avelę, apie Magdalenos atgailos ašaras, apie Judo pabučiavimą, apie tyrą kūdikio pabučiavimą — ir, pagaliau, apie kryžių, ir karstą, ir garbę — pasaulio kalbą!

In illo tempore dixit Jesus — šita kalba!

Ach, kaip klausosi šita saujelė Alpių gyventojų, kai kunigas tarp plikų akmenų ir kalnų gyventojų, pats pasidaręs Alpių gyventojas, iš senos knygos pradeda skaityti. Aplinkui koplytėlę čiurlena mažas upeliukas, švaistosi laukinių vynuogių krūmai, mekena ožkos ir klykauja basi mažiukai vaikai. Tik pilkieji kalnai savo amžinai ramiais veidais žvelgia pro mažus raudonom užlaidom pusiau pravirus choro langus ir tyliai tvirtina: „Tai yra taip, iš tikrųjų tai yra taip!“

In illo tempore — anuo metu paėmė Jėzus Petrą, Jokūbą ir Joną drauge į aukštą kalną. Ir tenai Jis prieš juos atsimainė. Ir Jo veidas spindėjo kaip saulė. Ir pasirodė Mozė ir Elijas, ir kalbėjo su Juo. Tada pasakė Petras Jėzui: „Viešpatie, gerai čia mums. Jei nori pastatysime čia tris palapines: Tau vieną, Mozei vieną ir Elijui vieną“.

Kur gražiau skamba ši Evangelija? Ten yra jie visi: Petras, Jokūbas ir Jonas, viršuj, toli nuo ūkanoto pasaulio, Tabore! Ir jie girdi Dievo balsą visai arti iš debesų, kai žaibuoja beveik ties jų plaukais, kai griauja į jų kaulus. Ir jie čia turi pasistatę tris palapines, tik Viešpačiui geresnę koplytėlę. Ir kai jie, kaip apaštalai, skirstosi nuo kalno, tada taip pat galima pasakyti: „Niekam nesakykite, ką esate matę!“ Ne, ne, mes neišduosime, kaip patenkinti, vieni ir kaip arti dangaus mes esame!

Kas ilgiau tarp šitų vienišų pabūna, gali visai gerai jų kalbą suprasti ir su nusistebėjimu pastebėti, kad šie žmonės rimti iškilmingai kalbėdami nepaprastai gražiai ir atsidėję vartoja šv. Raštą. „Iš tikrųjų, sakau tau. — Iš tikrųjų, iš tikrųjų mes turim pasirūpinti, kad piemuo Giovanni gautų pa-

galbininką. — Negalimas daiktas, kad jis vienas tiek daug avių ganytų, — Atiduok tarnui, kas yra jo, ir patikėk, ką pats turi. — Mūsų Tėvas, kurs yra danguje tesaugo tave, vaikeli! Jis suskaitė kiekvieną tavo plauką. — Eik, ramybėje, keleivi!“ — Ar nenori tikėti, kad patriarkų šalyje gyveni?

Deja, aš negaliu likti čia dėl savo kojų ir rankų neramumo. Aš esu pasaulio įtakoj. Šita vienuma yra perstipri tam, kuriam triukšmas žemės miestų gatvių visai nervus sugadino. Bet aš jiems pavydžiu. Aš galėčiau būti, kaip jie: žemiausi ir akščiausi žemės žmonės. Aš galėčiau prie šios vienumos priprasti, kol didžioji mirties vienuma — nori, nenori — privers mane vieną pasilikti.

Imk krepšį, Tieco! Į priekį, Sibilinų viršūnių link!

Išvertė Aldona Stalioraitytė.

---

1. Pasisakyk man, į kurias puses dairais, ir aš tau sakysiu, kas tave vilioja.

2. Pasisakyk man, kuo žaviesi, ir aš tau sakysiu, kokie tavo norai.

3. Pasisakyk man, apie ką skaitai, ir aš tau sakysiu, ką esi išmokus.

4. Pasisakyk man, apie ką mąstai būdama viena, ir aš tau sakysiu tavo silpnybes.

5. Pasisakyk man, kuo piktinies, ir aš tau sakysiu, kas tave kankina.

6. Pasisakyk man, ką mėgsti girti, ir aš tau sakysiu, ar esi išmintinga, ar tuščia mintimis.

7. Pasisakyk man, kuo giriesi, ir aš sakysiu, ko tau stinga.

8. Pasisakyk man, kuriuos vaidinimus mėgsti, ir aš sakysiu, kurių paklydimų esi lydima.

9. Pasisakyk man, kiek kartų ką kalbėjai apie blogus laikraščius, artistus ir balius, ir aš tau sakysiu, kas esi.

Gabriel Palau, S. J.

Matilda Vrede

Marija Pečkauskaitė

(Pabaiga)

Vieno miesto kaliniai atsiuntė Matildai dovanų sidabrinį kavos servisą. Ji tuomet kaip tik rengėsi važiuoti į kaimą ir pasisakė atvežusiam tą dovaną kaliniui nežinanti, kaip padėkoti auklėtojams; ji atidėsianti tą padėką vėlesniam laikui, kai sugrįšianti namo.

Parvažiavus jai už kelių savaičių, tuojau atėjo tas pats kalinys laikraščiu nešinas ir džiaugsmingai pranešė:

— Tamsta pamatysi, kaip aš padėjau tamstai. Tamsta taip gailėjais negalinti tuojau padėkoti kaliniams, tat tą pačią dieną nuėjau į redakciją ir padaviau didelį skelbimą. Kaštavo tris markes — bet tiek ir vertas. Tik klausyk tamsta: „Šiuo drįstu pareikšti Sörnäs'o kaliniams savo nuolankiausią padėką už tą didelį džiaugsmą, kurio jie man suteikė atsiųsdami sidabrinę kavinę, cukrinę ir ąsotėlį. Su pagarba Matilda Vrede".

Matildai buvo baisiai nemalonu, bet kartu ir graudu.

— Mano mielasis, — tarė ji, — žinau, kad padarei tai iš geros širdies. Bet vis dėlto negalima taip rašyti kito vardu. Iš to gali išeiti didelių nemalonumų. O jei aš būčiau visai kitaip?

— O, dėl to nėra ko bijoti! Juk tokie dalykai visados taip rašomi.

Tai leiskit man bent užmokėti už tą skelbimą.

— Niekados! — atsakė jis spindėdamas džiaugsmu. — Tai juk yra mano dovana tamstai.

Naktį Matilda pabudo slėgiama kažkokio nemalonaus jausmo. Kas atsitiko? Ak taip — tai tas nelaimingasis skelbimas! Bet tuojau pat ji atsiminė jo autoriaus džiaugsmą — ir nusijuokė.

* * *

Paskui atėjo Suomijai tokie laikai, kad net vienas buvęs Kakolos kalinys sakė, jog „šiandien Helsinkis tikras pragaras". Rods jis turįs ant savo sąžinės kelius nužudytus žmones, o savo paskutiniąją auką nuskerdęs, beveik tris dešimtis kartų kirtęs su kirviu, bet tuomet buvęs tai didelis nusikaltimas ir teismas sunkiai jį baudęs. Ir jis pats turįs pripažinti, kad tai buvę baisiai bloga. O šiandien žmonės darą taip pat ir dar blogiau dienos metu, gatvėse, ir saką, tai esanti teisėta ir gera.

Nebliko nei tautiečių, nei artimų, buvo tik raudonieji ir baltieji, kurie degė neapykanta vieni ant antrų.

Matilda savo kilme priklausė baltųjų, visa jos giminė, visi artimieji žmonės buvo balti. Bet raudonųjų tarpe stovėjo kaliniai, kuriems ji atidavė visą savo širdį ir turtą. Kad jie dabar ėjo ir klaidingu keliu, ji negalėjo jų išmesti iš savo širdies. Be to, ji suprato, kad tos neapykantos priežastis siekia toli amžių į gelmę, kad per amžius užaugęs aukštas skriaudų, neteisybės ir negailestingumo kalnas dabar prikėlė Nemerį, kuri, kaip visados, neatskiria kaltų nuo nekaltų. Matilda aiškiai žino, kad tiktai meilė tegali tą kalną išlyginti. Jai, kurios visas gyvenimas buvo meilė, ta raudonoji neapykanta tiesiog nepakeliama. Ant savo stalo ji įmerkė į vieną vazonėlį baltą ir raudoną gėlę. Visi, kas pas ją ateina, mato tą simbolį. Ir juos visus, ir baltuosius ir raudonuosius, kaip tas gėles, išūgdė ta pati Suomių žemė, ir jie turėtų ramiai ir taikiai gyventi šalia vienas kito, vieni kitiems padėdami, vieni kitus papildydami, vieni kitų grožį didindami.

Visą tą baisųjį bolševizmo laiką Matilda išbuvo Helsinkyje. Jos durys buvo adaros ir baltiesiems, ir raudoniesiems. Visi, kas gedėjo mylimųjų žmonių — nužudytų ar suimtų — ėjo pas ją ir rasdavo užuojautos ir paguodos. Kaip visados, ji griežtai reiškė savo nuomonę, nebijodama nieko.

Vieną dieną atbėgo išsigandusi Matildos sena tarnaitė sakydama, kad už durų stovi trys baisūs bolševikai ir būtinai norį įeiti. Matilda liepė tarnaitei pasilikti kambaryje, o pati nuėjo pas svečius. Trys jaunikaičiai buvo įsiveržę į koridorių, kiti tebestovėjo lauke.

— Labą dieną! — meiliai tarė Matilda.

Bet jaunikaičiai neatsakė į jos pasveikinimą. Tuomet ji sušuko:

— Kepures žemyn!

Bolševikai, pašnairavę į kits kitą, vis dėlto kepures nusiėmė.

Matilda tarė:

— Uždarykit duris, kad kiti neįeitų. Tokiam daugeliui žmonių iš karto nėra pas mane vietos. O dabar eikšenkit į mano kambarį ir sakykit, ko norit.

— Ko mes norim? — tarė vienas balsingai ir grubijoniškai. — Pinigų norim!

— Aš nemanau, kad gausit — atsakė ji ramiai.

— Argi tamsta neturi pinigų? — paklausė antras. — Gausi iškrapštyti.

— Turiu šiek tiek. Net daugiau, negu paprastai. Bet jie paskirti kitiems dalykams. Jūs esate jauni ir tvirti ir galite darbuotis. Ar jums ne gėda reikalauti pinigų, žinant, kad mieste yra tiek ligonių, ir senių, ir vaikų, kurie kenčia badą šiais sunkiais laikais?

— Bet mes esame alkani — tarė vienas.

— Ir aš alkana. Ir kaip tik atnešė man pusryčius. Jei manot, kad jų užteks mums visiems, tai pasidalykim. Eikšenkit, pamatysim!

Jos kambaryje ant stalo buvo padėta taca su pusryčiais: riekelė duonos ir virtas kalafioras. Jaunikaičiai ir nenorėdami gavo prasijuokti. Matilda išgirdo juos šnibždant:

— Tai tikriausiai mes būsime atėję pas Matildą Vrede.

Taip — tarė ji — aš esu tikrai Matilda Vrede. O dabar noriu jums šį tą pasakyti. Jei norite, galim pasidalyti mano pusryčius, bet tuomet niekas iš mūsų nebus sotus. Dėl to, man rodos, galit palikti juos man. Bet jei norėsit vėl ateiti šįvakar, tai čia bus jums paruošta kava, ir tuomet jau mes pagalvosim, kokiu būdu jūs galit tapti darbščiais, tauriais vyrais, kurie patys užsidirba kasdienę duoną.

Bolševikai išėjo, pasakę ačiū, ir dabar Matildai nebereikėjo priminti apie kepures.

1918 m., bolševikams suėmus labai daug baltųjų, Matilda tuojau nuėjo į generalgubernatoriaus rūmus, kur raudonieji apgyvendino savo vyriausįjį štabą. Ji norėjo sužinoti, kaip jie elgias su suimtaisiais, ir kiek galint pabandyti palengvinti jų likimą.

Prieš mus stovėjo būrys žmonių su raudonais kaspinais ant rankovių ir kepurių, su kardais arba šautuvais.

— Norėčiau pasikalbėti su kuriuo nors jūsų vadu — tarė Matilda.

— Su kuriuo?

— Geriausiai su aukščiausiu.

— Dabar kaip tik nėra namie nė vieno, bet gal netrukus ateis.

Matilda, tebestovėdama gatvėje, tarė:

— Gerai, tai palūkėsiu. Dabar malonėkit kiek pasitraukti, kad galėčiau įeiti į vidų ir atsisėsti ten pas laiptus ant suolelio.

Vyrai kiek pasitraukė nuo durų ir praleido Matildą. Ji atsisėdo ant suolo. Netrukus įėjo aukštas vyras, kuriam visi rodė pagarbą. Matilda suprato, kad tai bus jų šefas. Priėjus jam arčiau, ji pažino jį esant vieną savo seną „prietelį“ iš Kakolos.

— Ar tai tamsta čia? — sušuko ji. — Ar tamsta esi aukščiausis viršininkas?

Jis atsakė, kad esąs vienas vadų, bet ne aukščiausis.

— Noriu pakalbėti su tamsta apie svarbius dalykus. Ar turit valandėlę laiko?

Jis padavė jai ranką ir nuvedė laiptais aukštyn, per dvi ginkluotų raudonųjų gvardininkų eiles.

— Tamsta, be abejo, esi jau vaikščiojus tais laiptais? — paklausė vadas.

— O taip — atsakė ji — bet tuomet jie buvo švarūs, tvarkoje laikomi ir atrodė daug geriau, negu dabar.

Juodu ėjo per visą eilę baisiai nešvarių kambarių, pilnų pusnuogių, tamsiaveidžių vyrų, smalsiai žiūrinčių į tą aiškiai poniškos kilmės moterį, kuri drįso įsiskverbti į pat liūto urvą. Vadas liepė prirengti mažą kambariuką, kur galėtų ramiai pasikalbėti su baronaite Vrede.

Kai kambarys buvo šiek tiek sutvarkytas, Matilda pasakė jam savo reikalą. Bet jis atsakė, kad kaliniai jo nepriklausą ir kad jis paieškosiąs aukštesnio viršininko, kurio valdžioje jie esą.

Jis išėjo ir tuojau sugrįžo su kitu vyru, tikru milžinu. Ir tasai buvo senas Matildos „prietelis", taip pat sėdėjęs Kakoloje už rusų šnipo nužudymą Bobrikovo laikais. Matilda padavė jam ranką ir tuojau ėmė klausinėti, kaip čia išlaikomi baltieji imtiniai ir prašė leisti juos aplankyti.

Jis atsakė:

— Tarp tų aukštų ponų, sėdinčių dabar kalėjime, yra kaip tik keletas tų, kurie anuomet kliudė Matildą lankyti suimtuosius liaudies vaikus. Jie ir jų draugai dabar patys tegu patiria, kaip malonu tupėti be tos paguodos ir padrąsinimo, kurių tiekdavo Matildos Vrede apsilankymai.

Matilda prašė jį pasirūpinti, kad su kaliniais gerai elgtųs ir gerai juos maitintų. Ji priminė tuos laikus, kada jis pats buvo kaliniu, todėl gerai žino, kaip tai sunku. Pagaliau ji davė jam pinigų kalinių maistui pagerinti.

— Pinigų mums yra užtektinai. Mes imamės iš bankų — atsakė pasididžiuodamas, bet prižadėjo padaryti visa, ką tik galėsiąs dėl to, kad prašo Matilda Vrede.

Paskui paklausė:

— Ar tai tamstos giminė tas Vrede, kurs čia sėdi kalėjime?

Matilda atsakė, kad tai jos pusbrolis.

Neseniai atėjo pas mane viena ponia, kuri pasisakė esanti jo žmona, ir prašė leisti aplankyti vyrą. Aš atsakiau, kad tai negalimas daiktas. Bet paskui pamąsčiau apie tamstą ir paklausiau, ar ji giminė Matildos Vrede. Jai atsakius, kad taip, aš jai pasakiau, kad aš taip pat kitą kartą esu sėdėjęs kalėjime. Ir Matilda Vrede lankė mane ir buvo man labai gera. To aš niekados neužmiršiu. Ir dėl to palaiminto vardo tamsta galėsi aplankyti savo vyrą.

Grįždama namo, Matilda ėjo pro vieną raudonąjį kareivį, stovintį sargybą. Kareivis sušnibždėjo:

— Panele Vrede!

Ji apsistojo ir atsikreipė į jį, o jis tarė:

— Panele Matilda, ar tamsta tebeatsimeni, ką prieš 20 metų Kakoloje sakei man apie Dievą ir mano sielą?

— Ne — atsakė ji. — Kaip aš galiu atsiminti? Nuo to laiko teko man kalbėti su tiek žmonių.

— Bet aš neužmiršau niekados.

Ji liūdnai pažiūrėjo į jį ir tarė:

— Ir vis dėlto stovi čia šiandien?

Nuleidęs akis jis atsakė:

— Aš turiu stovėti.

Nuliūdusi ėjo ji namo. Aš turiu! Kiek daug buvo tokių, kurie ėjo su raudonaisiais ne iš piktumo, bet iš bailumo!

Tą patį vakarą atėjo kitas raudonasis kareivis, kurs 35 metus buvo išsėdėjęs kalėjime už įvairius nusikaltimus. Jis atnešė Matildai dovanų tris literius pieno.

Tamsta savo amžiuje tiek pilvų esi pasotinus, o dabar pati esi tokia nesveika ir nuvargusi. Tad reik dabar ir tamsta bent kiek pasirūpinti.

Ji vis delsė imti pieną, gerai žinodama, kokiu būdu komunistai pasitiekdavo maisto. Paskui paklausė:

— Atsiprašau, kad paklausiu tamstą: ar šitas pienas užmokėtas? Jei ne, tai negaliu jo priimti.

— Žinoma, atsakė bolševikas pasididžiuodamas. — Man nė į galvą neateitų nešti tamstai vogtus daiktus. Sąžiningai ir padoriai užmokėjau 45 fenigus už literį. Tai rods nėra daug šiais laikais. Bet daugiau niekas iš mūsų, raudonųjų, neprašo. Ne, šitą pieną gali tamsta gerti visai ramiai. Ir tesie jis mano dėkingumo tamstai ženklas.

Netrukus po to, atėjo pas ją vienas komunistų vadas atsiprašyti, kad nepasveikino jos per vardines. Jam tą dieną kaip tik reikėję važiuoti į Kakolą.

Matilda stebėjos: tiek palankumo, rūpestingumo rodė jai tie patys žmonės, kurie kitiems buvo tokie kietaširdžiai ir taip negailestingai žiaurūs. Ji pasakė tai ir tam vadui.

— Čia nėra ko stebėtis — tarė jis. — Argi tamstos biblija ne moko: „Ką žmogus sėja, tą ir piauna?“

Matildai buvo be galo liūdna ir skaudu. Nes, jei tik sau pačiam tepiauni gera iš kitų, tai koks čia laimėjimas? Tai juk būtų visai menkas derlius ir tai gal būtų įrodymas, kad blogai buvo sėjama.

*

* *

Pavasarį komunistų viešpatavimui atėjo galas. Džiaugės ir valiavo Suomių šalis. Bet Matildos balso nebuvo tame linksmame chore. Ji tyliai sėdėjo namie, nedalyvaudama jokiose iškilmėse nugalėtojams pagerbti. Jai nebuvo nei raudonųjų, nei baltųjų — jai tebuvo žmonės — broliai. Kaip pirma ji kentėjo kartu su baltaisiais, kankinamais raudonųjų, taip dabar užjautė raudonuosius. Širdis jai drebėjo iš baimės: ar baltieji bekeršydami pasidarys kilnesni už anuosius, ar tokie pat? Ji pati, kaip visados, stovėjo aukščiau partijų, bet savo mylinčia širdim buvo artima ir vienai, ir antrai. Kai komunistams valdant, paklausė ją baltieji, ar ji slėpsianti juos pas save, ji atsakė:

— Mano namai kiekvienam atdari. Kiekvienas, atėjęs pas mane, yra priimamas, kaip prietelis, ir aš jam padėsiu, kiek begalėdama. Bet slapstyti negaliu nieko.

Dabar paėmus viršų baltiesiems, taip pat paklausė ją raudonieji. Ir ji vėl atsakė tą pat. Abiejų partijų šalininkams susiginčijus, ji visados stengės iškelti aikštėn tai, kas kiekvienoje partijoje buvo geriausia. Toks jos elgimasis ne visų buvo suprantamas nei tinkamai vertinamas.

Bet Matilda to nepaisė. Ji žinojo tvirtai ir aiškiai, kad tiktai meilė tegali žmones sutaikinti ir apgalėti blogį pasaulyje.

Vieną kartą ji kalbėjo su vienu buvusiu kaliniu, kurį jos įtaka žymiai buvo pataisiusi. Baltiesiems bekeršijant, buvo nužudyta jo motina.

Matilda paklausė jį:

— Ar tamstoje nedega noras atkeršyti? Jei vėl kiltų broliškas karas, ar tamsta nesigriebtumei ginklo atsilyginti?

Jis atsakė:

— Ne, aš to nenoriu.

— Ar nepamąstytumei apie savo motiną ir ar ne manytumei, kad dabar atėjo laikas kitus žudyti?

— Ne — pakartojo jis. — Juk tai mano motinos vis tiek neprikeltų, jei aš kitą nužudyčiau. Juk tai man jos nesugrąžins. Ir tamsta pamokei mane, kiek yra verta žmogaus gyvybė. To niekados neužmiršiu. Dabar nebegaliu nė pamąstyti užmušti žmogų.

Tame žmoguje jos meilė pažadino meilę. Bet ar daug tokių?

Dėl to jai reikia vis eiti, eiti toliau, skelbiant meilę. Tiktai meilė duoda laisvę. Tiktai laisvi, vadinas, geri žmonės tegali sudaryti tikrai laisvą tautą.

*

* *

Tokia tat buvo nepaprasta moteris, baronaitė Matilda Vrede.

Visos šios žinios yra paimtos iš ponios I n g e b o r g M a r i a S i c k knygos, surašytos iš pačios Matildos žodžių ir iš prietelės Jievos Fogelberg, atsiminimų.

Rosvita iš Gandersheimo

1000 metų nuo jos gimimo sukakus

Skiria pirmiausia savųjų pedagogikos istorijos paskaitų klausytojoms, o taip pat ir visoms germanistėms

Prof. Pr. Dovydaitis

Skaitydamas pedagogikos istorijos paskaitas Lietuvos Universitete ir įėjęs į vadinamų viduriniu amžių pirmąją pusę (į ankstybuosius viduriniu amžius), kuomet visas anos gadynės mokymo ir auklėjimo darbas buvo sukoncentruotas vienuolynuose, ir paliesdamas mergaičių auklėjimą moterų vienuolynuose, gaunu progos suminėti vienos moteriškos vardą, kaipo pavyzdį, jog jau anais laikais moterų vienuolynų mergaičių mokyklose ne tik būdavo skaitomi senieji (antikiniai) poetai, bet netgi buvo mėginama rašyt, kurt ir nauji kūriniai, pagal senųjų pavyzdžius. Šie 1930 — įvairių jubilejų metai — duoda progos šioj vietoj kiek plačiau stabtelti prie to vardo, kuris įrašytas šio straipsnelio antraštėj, ir kuris šiemet taip pat yra jubilejinis, nes Rosvita iš Gandersheimo yra gimusi apie 930 metus.

Kas yra buvusi Rosvita iš Gandersheimo? Ta vienuolė benediktinė yra buvusi pirmoji, kuri Centrinėj Europoj yra mėginusi rašyt dramas ir todėl laikoma esanti seniausia Vokiečių poetė.

Gandersheimo benediktinių vienuolynas prie šiaurinės Harco kalnų papėdės, įsteigtas Saksų ciesorių giminės. Jo įsteigėja yra buvusi Ottonų giminės protėvio, garsiojo grafo Ludolf'o žmona Oda. Kertinis akmuo buvo padėtas 861 metais. Ludolf'o vyriausioji duktė Hatumoda buvo pirmoji viršininkė būrio merginų kaimyniame Brunshausen'e; tą įstaigą Ludolf'as paskui po ketverto metų atkėlė į Gandersheimą. Kadangi Ludolf'as ir Hatumoda netrukus veikiai po vienas kito mirė, tai vienuolyno seserims vadovauti stojo antroji Ludolf'o duktė Gerberga, nors jau buvo susižadėjusi su taurios kilmės saksu Bernardu. Gandersheimo vienuolynas, dėliai įvairių suomaiščių ir karų, buvo baigtas statydinti tik po 20 metų ir tik 881 m. buvo pašventintas šv. Benedikto garbei. Grafienė Oda, po šios karštai trokštos dienos, gyveno dar 30 metų, ir mirė patriarko amžiuj — sulaukus 107 metus.

Kai vėliau, aukštos kilmės merginos, dinastiniais sumetimais, turėdavo ištekėt, tai Gandersheimo vienuolyno viršininkės buvo statomos iš liaudies. Ir tik 959 m. viršininke randame vėl buvus vieną Ludolfaitę, būtent, Gerbergą II. Šis laikas Gandersheimo vienuolynui buvo auksinė gadynė visais

atžvilgiais; šiuo laiku tat jame gyveno ir mūsiškė dramatininkė Rosvita, kurios nereikia painiot su kita Rosvita, pirmiau buvusia viršininke iš liaudies, ir taip pat pasižymėjusia mokslumu.

Rosvitos vardas buvo įvairiai aiškintas. Gottsched'as „Roswitha" interpretavo reiškiant „baltoji rožė". Tačiau yra tikriau, kad Rosvita eina iš senosios vokiečių aukštaičių kalbos „Hrothsuid", kuris sudėtas iš h r o t h = garsas ir s u i (n) d = stiprus, taigi, reiškusio „stiprus, skardus garsas", ko dėliai ir ji pati save buvo vadinusi lotyniškai: Clamor validus Gandeshemensis.

Apie Rosvitos išviršinio gyvenimo aplinkybes maža kas žinoma. Ji buvo gimusi apie 930 metus, o mirusi arba tuoj po 968 m., o gal ir tik po 1002 m. Kilusi, tur būt, bus iš didikų giminės, kadangi antrojoj 10-jo šimtmečio pusėj į Gandersheimo vienuolyną, įkurtą ir globiamą didikų, buvo ir priimamos tik merginos iš diduomenės.

Rosvita į vienuolyną, tur būt, bus įstojusi dar būdama jauna, ir čia bus gavusi gero išsimokslinimo. Pradžioj jos mokytoja buvo vienuolė Rikkardis, o paskui viršininkė Gerberga II. Jų vadovaujama Rosvita išsimokslino literatūroj, filosofijoj, teologijoj. Gerbergos pirmatakių šviesa švietė Gandersheimo vienuolynui dar ir Rosvitos laikais ir parengė dirvą plėtotis jos kūrybiniams gabumams. Jos asmeninis gyvenimas plaukė tyliai ir ramiai šventoj vienuoliškoj aplinkumoj; tačiau savo literatine kūryba ji pasistatė ir neužmirštamą ateities paminklą.

Rosvita buvo ne pati pirmoji vokiečių rašytoja. Jau prieš dvejetą šimtmečių viena Heidenheimo vienuolė buvo aprašiusi šv. Villibaldo gyvenimą. Bet Rosvitai vis dėlto tenka garbė būti s e n i a u s i a d r a m o s p o e t e. Jos kūrybinė idėja, jos literatinė kultūra pasireiškia tuo, kad ji pralaužė epines pažiūras, vyravusias viduriniu amžiu pirmojoj pusėj. Tat kadangi dramatinė rašymo forma liaudy dar tik silpnai arba ir visai nebuvo įsigyvenusi, tai suprantama, kad tuomet ji nebuvo sulaukusi didelio pritarimo.

Rosvitos visi raštai parašyti lotynų kalba, kadangi jie buvo skiriami vyriausiai tik tos gadynės diduomenei. Nes paprastos liaudies širdy krikščionybė tais laikais dar nebuvo taip giliai įleidusi šaknų, kad krikščioniškoji poezija būtų joj radusi visuotino atgarsio. Ogi diduomenėje lotynų kalba buvo virtusi paprasta savitarpio kalba nuo to laiko, kada Vokietijos valdovams buvo suteikta Romos ciesoriaus karūna.

Savo įsiskaitymą į lotynų literatūrą Rosvita dideliu sugebėjimu ir doroviniu rimtumu sunaudojo krikščioniškiems charakteriams kurti lotyniškais žodžiais, poetiškai sudirbdama ir liaudies motivus. Savame „Theophile", antai, ji pirmą kartą sudirbusi Fausto pasaką.

Medžiagos savo kūrybai ji rinko vyriausiai Vengiliaus paakinama; bet taip pat pažinojo ir Horacijų, Boethijų, Sedulijų, Prudencijų ir dažnai rodomas Terencijaus komedijas. Jos tikslas kaip tik buvo išstumt iš vienuolynų pasaulietiškus Terencijaus kūrinius, o jų vietoj pastatyt religingesnio turinio dalykus. Klasikinės senovės suvedžiojantieji, sąžinę drumsčiantieji raštai turėjo būti pakeisti krikščioniškos dvasios perpūstais kūriniais. Ji tat pirmiausia rašė legendas, o paskui dramas. Jos literatinis darbas skiriamas į 956—980 m., taigi apimąs apie 25 metų kaiko tarpą.

Rosvita buvo gerai susipažinusi su dokumentais apie šventųjų gyvenimą ir dėjo pastangų krikščionišką tikėjimo šviesą, pasireiškiančią dorybę ir tikrą laimę, sumaniu kontrastavimu parodyt kaipo dar aiškiau spindinčią. Jos krikščioniški didvyriai anaip tol nėra jau baigti charakteriai, bet toki šventieji, kurie gyvena ir rungiasi šiame pasauly, kad pasiektų krikščioniško tobulumo. Ji šykščiai vartoja palyginimus ir vaizdus, citatų iš Biblijos vartoja negausingai, o vartodama daugiau ima iš Senojo Testamento, negu iš Evangelijos.

Jos kūrinių charakteris religiškas, galima būtų sakyt, legendariškas, bažnytiškas ir griežtai ortodoksiškas. Ir Marijos kultas pasireiškia; Marijoj neatskiriamai sujungiama motina ir mergelė; Marija — moters pirmovaizdis. Legendos rašytos eilėmis, o šešetas, pagal tų laikų papročius, sustatytos į prozą įpinant ritmų.

Dramos literatiniu atžvilgiu yra svarbiausia dalis Rosvitos veikaluose. Nežiūrint kai kurių trūkumų ir draminio veiksmo menkumo, jose pasireiškia daug talento ir dvasios. Šių dienų skaitytoją ypačiai stebina panašumai, kurių Rosvitos „Calimachus“ turi su Šekspyro „Romeo ir Julija“. Be to, Rosvitos dramos ir kiti raštai turi dar ir istorinės vertės.

Ilgai buvo ginčytasi; kuriam panaudojimui buvo rašomos Rosvitos dramos — ar vaidint, ar skaityt. Šiandien tas klausimas išsprendžiamas taip, kad jos buvo skiriamos tiktai skaityt, o ne vaidint. Vienas motivų taip manyt yra tas, kad vienuolės nebūtų galėjusios vaidint vyrų rolių, nes visais viduriniais amžiais buvo laikoma piktadarybe moterims rėdytis vyrų drabužiais. Prancūzų kritikų manymas, kad vyrų roles būtų galėję vaidint vienuolių broliai ar kiti artimi giminės, taip pat neturi pagrindo.

Buvo atsiradę tokių hiperkritikų (virškritikų), kurie tvirtino, būsią Rosvitos raštai esą tik 15-jo šimtmečio padarinys. Kiti vėl tvirtino, kad humanistas Celtis buvęs toks falsifikatorius. Tačiau Celtis pirmasis tik buvo jos raštus išleidęs (1501). Vėlesniais šimtmečiais niekas Rosvitos kūrybos autentiškumo nekvestionavo ir visi vis daugiau jąja domėjosi. Gettsched'as ryškiai nurodė į Rosvitą, kaip į „išplėtotos moteriškos natūros tipą“. 19-me šimtmety pradėta atskiros jos raštų dalys

verst vokiškai, o 1858 m. išleistas ir pirmasis pilnas vertimas (Barack'o Nürnberge). Naujas, geresnis pilnas vertimas išėjo 1902 m.

Taip tat kilo garbė šios pirmosios Vokiečių dramatininkės, tos įžymios moters, kuri yra „savotiškiausias liudytojas apie 10-jo šimtmečio istoriją" ir kurios garbė, Martino Pollich'o žodžiais tariant, „sulygintina su Ottonų karo žygiais pelnytąja garbe".

P. S. Šis straipsnelis sudarytas sutrumpinant Dr. M. L. L a s c a r'o straipsnį mėnrašty „Benediktinische Monatschrift" 1930, Heft 3/4; tenai nurodyta ir literatūros.

Vaikelio Jėzaus šv. Teresė

Iz. Matusevičiutė

Garbingoji sesuo Jėzaus Vaikelio Teresė yra mylimiausias asmuo mūsų dienų Bažnyčioje. Ji patraukia mus savo aukštomis dorybėmis, kuriomis pasižymi jos visas trumpas žemiškas gyvenimas. Jos sielą mes matome pačios parašytoj biografijoj „Vienos siejos istorija".

Popiežius Pijus X taip apie ją atsiliepia:

„Ji žydėjo kaip lelija aplink skleisdama malonės vaisius. Ji giedojo gražius meilės himnus ir savo darbais įtiko Dievui".

Jos tėvas Liudvikas Juozas Stanislovas Martinas kilimo iš Bordeaux apylinkės. Jis gimė 1823 m. maldingoj karininko šeimoj ir kaip jauniausias buvo visų mylimiausias jos narys.

Sulaukęs 20 metų pabėga iš gimnazijos ir pėsčias keliauja į Alpes kopdamas į šv. Bernardo vienuolyną. Bet vyresnysis jo nepriėmė liepdamas grįžti baigti gimnazijos mokslų. Vėl Liudvikas Martinas sugrįžo į Bordeaux, bet į vienuolyną daugiau nebegrįžo.

Ten, kur jis buvo apsigyvenęs su savo tėvais, tam pačiam Alenson mieste gyveno keletą metų vėliau pamaldi mergaitė Cicilija Guerin, kuri tarnavo gailestingąja seserimi šv. Vincento a Paulo ligoninėje. Jos noras irgi buvo likti vienuole, bet jau iš pirmųjų dienų, teisingai vyresnioji pastebėjo, kad ji skirta pasauliui.

Išeidama iš vienuolyno ji taip meldėsi:

„Dieve, jei Tavo tokia valia, kad aš stočiau moterystėn, palaimink ją skaitlinga šeimyna, kurią visą Tau paaukosiu".

Šie jauni žmonės susipažino ir tam pačiam Alenson mieste susijungė amžinais moterystės ryšiais. Dar tą patį vakarą Liudvikas pareiškė savo nuotakai, kad jis su ja norįs gyventi kaip brolis skaistybėje.

Bet vėliau taip lėmė likimas, kad jie susilaukė devynerių vaikų. Keturi jų mirė dar kūdikystėj ir jų sielos nuėjo į rojų,

o likusieji veik visi stojo į Karmelitų vienuolyną. Jauniausia iš visų devintoji, buvo baltoji gėlė Teresytė. Per ją išpildė Dievas motinos troškimą, kurio ji taip geidė.

Dar lopšy motina paaukodavo savo vaikus šv. Panelei, nekalčiausiai „lankų lelijai".

Yra užsilikęs užrašas vieno seno dvasininko, jog per krikštą šiaip paskyrė ją tėvai: „Amžinam ir šventam atminimui Juozo Liudviko Stanislovo Martino ir Cicilijos Guerin aukojame ją, Teresę, seseria Vaikelio Jėzaus, kad ji būtų kaip paveikslas visoms krikščioniškoms šeimoms".

Šis tėvų noras ateity išsipildė ir jų duktė nustebino pasaulį pražysdama balčiausia lelija.

Martino namuose viešpatavo senas patriarchališkas paprastumas. Čia buvo auklėjamos visos krikščioniškos dorybės. Šių namų gyvenimas buvo tolimas nuo moderniškos prabangos, bet santykiai su artimais ir kaimynais buvo draugiški ir nuoširdūs.

Auštant pamaldūs tėvai klūpodavo kartu prie altoriaus, kad pasistiprintų Dangiškąja Duona. Kuo stropiausiai laikė Bažnyčios įsakytus pasninkus ir buvo gryni abstinentai. Šventosios dienos buvo skiriamos tik Dievo garbei: maldai ir Evangelijų skaitymui.

Miesto visuomenėj jie turėjo didelių simpatijų. Kasmet skirdavo nemažas pinigų sumas katalikiškajai spaudai. Bet ir viso Alenson miesto pavargeliai žinojo Martinų namus, nes nuo jų durų jie eidavo gausiai apdovanoti ir sušelpti.

1871 m. Martino, kaip juveliro, reikalai pagerėjo, ir jis pasistatė sau namus „Saint Blaise" gatvėje, kuriuose ir išaugo baltoji pavasario gėlelė.

Žiemos metu, per Kalėdų šventes 1873 m. sausio 2 d., gimė minėtoj šeimoj šv. Teresė. Tėvai labai norėjo sulaukti sūnaus, kurį manė išauginti misionoriumi. Bet buvo kitokia Dievo valia ir jauniausią jų dukterį apdovanojo didelėmis dangaus malonėmis.

Sausio 4 d. ją nunešė į bažnyčią ir pakrikštijo Marijos Pranciškos Teresės vardu.

Bet mažoji Teresytė buvo labai silpnos sveikatos ir motina stovėjo prie jos lopšio budėdama, nes kiekvieną valandėlę jos gyvybė galėjo užgesti. Motina maldaudama Dievą jai sveikatos, paaukojo ją šv. Pranciškui Salezietiui, ir mažosios sveikata pagerėjo. Tuoj pradėjo rožės pumpurėlis skleistis, leisti savo lapelius ir žydėti.

„Pavasario pasaka vienos mažos baltos gėlelės".

Taip pradeda šv. V. J. Teresė savo kūdikystės atsinimus jos pačios rašytoj biografijoj.

„Aš noriu apdainuoti Tą, Kurį aš garbinsiu per amžius — Dievo gailestingumą.

Prieš rašydama aš paėmiau Evangelijų knygą ir atverčiau, ten buvo parašyta: „Jėzus užlipo ant aukšto kalno, ir

„Danguje mylimasis Dievas patenkins visus mano norus, nes šioj žemėj aš savo norų nepildžiau.“

Ją kartą paklausė, kaip norėtų būti vadinama danguje, kai norės ją ko prašyti.

— Jūs turit mane vadinti „mažoji Teresė“,—nuolankiai ji atsakė.

„Tiesa? pažvelgsi į mus iš dangaus?“

— „O ne, aš čia a t e i s i u“.

---

pasišaukė tuos, kurie Jam patiko“ (Mork. 3, 15). Šie žodžiai buvo mano pašaukimo paslaptis ir Jo malonės pranašavimai, kuriuos Jis vėliau ant manęs išliejo. Jis šaukė ne tuos, kurie yra Jo verti, bet tuos, kuriuos Jis nori pašaukti.

Aš supratau iš gėlių pasaulio, jog šalia karališkų rožių ir skaisčiausių lelijų yra ir žeme kvepiančių žydriaspalvių žibuoklių. Ir jei visos gėlės norėtų būti rožėmis, gamta nustotų pavasario grožio.

Tie patys įstatymai yra ir sielų pasauly. Šalia didžiųjų sielų, kaip šv. Pauliaus ir šv. Augustino, yra ir mažosios, bet kurios irgi turi savo tikslą džiuginti Dievo akį. Kaip kaitrioji saulė šviečia lygiai ir puikiosioms rožėms, kaip laukų ir pievų gėlėms, taip ir Dievo meilė lygi dideliems ir mažiems. Jis sutvėrė ir vaiko sielą, kuri nieko nežino, bet moka verkti. Taip pat Jis sutvėrė ir nelaimingus laukinius žvėris, kurie klauso tik gamtos įstatymų.

Dėl savo gailestingosios meilės Dievas apsaugojo mane nuo visų nuodingų pasaulio blogybių ir pašaukė į dangišką daržą ant viršūnės Karmelio, tarp savo išrinktų dukterų.

Mano sielos istorija skiriasi į tris periodus, pirmasis, nors trumpiausias, bet gausus atiminimais, būtent, lig mano motinos mirties, kai aš turėjau ketverius metus 8 mėnesius amžiaus.

Tie visi įspūdžiai taip gyvai stovi mano galvoje, kad, rodos, jie tik šiandien įvyko. Bet labiausia aš esu dėkinga savo tėvams, kurie mane taip išsaugojo nuo visų pasaulio erškėčių. Motina savo atsiminimuose taip sako: Kartą ji manęs klaususi, kur aš norėčiau patekti, ar į dangų, ar į pragarą? — Žinoma, į dangų.

— Na, bet jei tu būsi bloga?

— Aš tavęs tvirtai laikysiuosi, ir ar gali Dievas mane vieną iš dangaus išmesti, kur tu tikrai būsi.

Ypač mane mylėjo mano tėvelis vadindamas mane „mano mažoji princesė“. Jis užsidėjęs mane ant pečių nešiojo apie namus ir visokiais būdais mane paikino.

Jei kartais pasitaikydavo įžeisti tėvus, tai kuo greičiausiai su ašaromis bėgdavau jų atsiprašyti. Taip pat buvau labai prisirišusi prie savo vyresniosios sesers Eleonoros, ir puikiausiai atsimenu jos pirmosios Komunijos iškilmes.

Kaip mini motina savo užrašuose, aš buvau daugiau užsispyrusi nei mano vyresniosios sesutės. Taip pat netruko man nei savimeilės. Bet ypač aš buvau prisirišusi prie kiek vyresnės sesers Celinos, be jos nerimdavau nė valandėlės. Turėdama apie ketverius metus, kartą aš sapnavau tokį sapną: Aš ėjau per sodą ir pamačiau du mažus velniukus, kurie abejingai prieš mane šokinėjo. Aš juos pradėjau vytis, ir jie subėgo į kamarą ir užlindo už statinės. Aš mačiau, kad jie manęs bijojo, drebėdami į mane žiūrėjo, aš juos palikau ir vėl grįžau į sodą.

Motina jau iš pat kūdikystės mane pratino lavintis dorybėse. Kartais tėvai lankydami vargingas šeimynas paimdavo kartu ir savo mažąją princesę, kuri savo mažomis rankelėmis dalino išmaldą.

Bet liūdniausias laikas, kada apsirgo mano motina. Mes visos jautėmės lyg svetimos savo namuose.

Jaudinančio įspūdžio man padarė paskutinio patepimo apeigos. Aš atsimenu tą vietelę, kur aš raudodama klūpojau susiėmusi rankas ir mačiau, kaip tėvelis tyliai verkė. Rytojaus dieną jau mes netekome motinos. Aš likau be žado, kai tėvelis mane pasišaukė ją pabučiuoti paskutinį kartą. Aš nežinau, kas dėjosi mano vaikiškoj sieloj, tik kai pastatė juodą karstą, ilgai aš jį nejudėdama stebėjau, bet aš buvau dar tokia maža, kad ir pasistiebus ant galų pirštų negalėjau matyti, kas viduje yra.

Penkiolika metų vėliau aš vėl stovėjau prie karsto mūsų vienuolyno vyresniosios Genovėjos ir šie jaunystės atsiminimai iš naujo užplūdo mano sielą.

Kai motiną palaidojo, mes penkios sesers likome našlaitės. Mudvi su Celina buvome jauniausios ir ėmėm raudoti, bet vyriausioji sesuo Paulina mus priglaudė prie savęs ir sakėsi būsianti mūsų motina.

Po šių nelaimių prasidėjo mano gyvenimo antrasis periodas: būtent, nuo penktųjų metų lig keturiolikos. Per tą laiką išmokau rimtai pažinti ir vertinti gyvenimą. Mano linksmumas išnyko, aš pasidariau liūdna ir gal perdaug jautri, nes užtekdavo į mane pažvelgti, ir aš imdavau verkti. Bet tik tiek buvo gera, kad niekas manimi nesirūpino. Svetimų žmonių aplinkuma buvo man nepakeliama, aš ilgėjaus šeimos gyvenimo, kur aš galėjau būti linksma ir smagi. Mano vyresniosios seserys apsiautė mane motiniškų rūpestingumu.

Nutarėm išvažiuoti kitur. Visai buvo nesunku apleisti Alenson miestą, nes nieko čia neliko brangaus; antra, mane viliojo kelionė į Lisieux, kuri turėjo duoti naujų įspūdžių.

Atsimenu tą vakarą, kai mes atvykome pas savo dėdę. Teta su dviem puseserėm stovėjo ant slenksčio ir su ašaromis mus sutiko, aš buvau labai sujaudinta dėl tokios jų meilės.

Keletą dienų vėliau mes persikėlėm į mūsų naujus namus „Les Buissonets“ vadinamus. Šalia jų buvo didelis sodas ir namai buvo labai malonūs. Bet aš visada jaučiausi apleista našlaitė ir turėjau su savim labai daug kovoti, kad galėčiau būti linksma. Bet čia mano širdis kiek pagijo, ir vėl aš jaučiau norą gyventi ir džiaugtis.

Kasdien mes kalbėjome kartu su savo sesutėmis poterius. Mane mokė Celina. Puikiausiai atsimenu, kad pirmas žodis, kurį aš parašiau, buvo „dangus“. Po pietų mes eidavome pasivaikščioti, ir pirmą kartą aš atlankiau Karmeličių koplytėlę. Tėvas man šnibždėjo į ausį:

— Ar matai, mano mažoji princese, ten už tų geležinių grotų yra šventos ir maldingos vienuolės, kurios visada meldžias ir Dievui tarnauja.

Tuomet aš visai nenujaučiau, kad po devynerių metų aš būsiu karmelitė įgydama tiek didelių malonių. Likusį laiką praleisdavau sode žaisdama. Lėlių nemėgau, tik auginau medelius ir stačiau altorius. Tėvas savo princesei nesigailėdavo pagyrimų.

Juo aš augau, juo didėjo ir mano Dievo meilė. Aš kasdien aukojau Jam savo širdį tais pačiais žodžiais, kuriuos buvau išmokusi iš motinos.

Tuoj po to aš ruošiausi prie pirmosios išpažinties ir atsiminiau savo motinos žodžius:

— Tu, Teresiuke, išpažinsi savo nuodėmes Dievui, bet ne žmogui.

Po išpažinties aš atidaviau savo rožių vainikėlį kunigui ir su giedria siela dėkojau Marijai už visas malones.

Kòki malonūs atsiminimai, kai aš per Dievo Kūno šventę bėriau gėlių žiedus po mano Išganytojo kojų. Širdy netilpo laimė, jeigu nors vienas žiedo lapelis pučiamas vėjo paliesdavo monstranciją.

Kartą mes nuvykome į atlaidus į gretimą parapiją. Aš turėjau jau šešerius metus, ir prisimenu, kokio didelio įspūdžio man padarė senas pamokslininkas:

Tėvas man į ausį sakė:

— Atydžiai klausykis, mano princese, nes kalba apie tavo globėją šv. Teresę.

Aš atsimenu senelio sujaudintą veidą ir ašarotas akis, kaip jis iš sakyklos skelbė Evangeliją ir amžinas tiesas.

Vakarais aš sėsdavausi ant tėvo kelių ir glaudžiausi prie jo krūtinės. Jis tuo metu man dainuodavo senas dainas ir glostydamas mano galvą lengvai sūpuodavo.

Kartą aš turėjau regėjimą, kuris man lyg pranašavo apie tėvo būsimus skausmus. Jis buvo išėjęs iš namų ir turėjo vėlai grįžti. Aš stovėjau prie lango ir žiūrėjau į dangų. Per sodo alėją aš pamačiau einantį žmugų visai panašų į mano tėvą, tik jis buvo žymiai sulinkęs ir ant veido su juodu šydu. Aš sušukau jį šaukdama, bet jis neatsisukęs nuėjo toliau. Atbėgo sesers, aš joms papasakojau nuotykį. Bet jos to žmogaus nematė. Tai buvo vizija tėvo būsimų skaumų.

Aš galėjau būti kokių septynerių metų, kai pirmą kartą išvydau jūrą. Jos majestotingumas nustebino mane ir girdėdama galingą bangų plakimą aš mačiau, koks galingas yra Dievas. Ten buvusi viena ponia ilgai mane stebėjo ir paskui paklausė tėvą, ar aš jo duktė. Ji buvo nustebinta mano gražumu, bet aš lig šiol buvau taip kukliai auklėjama, kad nežinojau, jog esu graži.

Naktį, kai mes grįžome namo, danguje spindėjo tūkstančiai žvaigždžių. Rytuose aš išskaičiau iš jų didelę „T“ ir,

džiaugiausi, kad mano vardas danguje įrašytas. Tada mano sielą pagavo didelis ilgesys amžinosios tėvynės, ir aš įsikabinusi į tėvo ranką visai nebojau kelio, tik mano akys klaidžiojo po dangaus platybes.

Institutas ir skausmingas atsisveikinimas

Kai aš ėjau devintus metus, Eleonora apleido Benediktinių institutą Lisieux mieste, dabar aš turėjau eiti jos vieton. Buvau visų jauniausia savo klasėje, nes kitos buvo žymiai vyresnės, turėjo po keturiolika metų. Mane labai mylėjo vienuolės, tai mano draugės stengdavosi man už tai daryti įvairių nemalonumų. Dėl to daug kentėjau ir tik grįžusi namo vėl buvau linksma, kaip paprastai.

Laisvomis dienomis mėgau žaisti su savo sesutėmis atsiskyrėles.

Bet pirmą kartą pajutau žiaurią gyvenimo tikrovę, kai mano vyresnioji sesuo Paulina stojo į Karmeličių vienuolyną. Ir kas aprašys mano skausmą, kai ji mane paliko apleistą! Neaišku man buvo, kas yra vienuolynas, bet aš žinojau, kad Paulinos aš amžinai netenku. Paulina mane ramino, žadėdama kaip galint greičiu paimti mane į vienuolyną. Aš troškau pati pakalbėti su vyresniąja seserim Goncaga. Vieną kartą lankydama sesutę pareiškiau jai didelį norą stoti į vienuolyną. Bet vyresnioji tik nusišypsojo ir sakė, kad jokiu būdu negalinti priimti devynerių metų kandidatės. Reikėjo man laukti, kol aš turėsiu šešiolika metų.

Artinosi spalių 2 d., tą dieną turėjo Paulina daryti vienuoliškus apžadus. Mes visi nuliūdę nuėjome į vienuolyno koplyčią išklausyti šv. Mišių. O, koks sunkus buvo šis atsiskyrimas! Aš su savo sesutėmis taip garsiai raudojau, kad žmonės nustebę žiūrėjo į mus.

Po pietų 1882 m. spalių mėn. 2 d. pirmą kartą pamačiau savo Pauliną, dabar seserį Agnietę. Pirmas atsiskyrimas man rodės buvo bereikšmis palyginus su tuo, kas turėjo vėliau įvykti. Aš buvau įpratusi su Paulina plačiai apie viską išsikalbėti, dabar ją temačiau keletą minčių. Kaip daug kentėjo mano vargšė širdis, jaučiau, tik kažkas plyšo krūtinėj ir visa drebėdama karčiai verkiau. Tai buvo per skaudu mano vaikiškai sielai ir liūdna, sužeista širdimi grįžau namo. Kokia buvo skaudi mintis „Aš netekau Paulinos, antrosios savo motinos“.

Šie skaudūs pergyvenimai taip sukrėtė mano sielą, jog aš netrukus sunkiai susirgau.

Paskui aš pasveikau; nors galvą kasdien skaudėdavo, bet tas nekliudė man mokytis. Po metų per Sekmines, kai tėvas buvo išvažiavęs į Paryžių, aš vėl sunkiai susirgau. Neliko nė mažiausios vilties, kad pasveikčiau. Aš išgulėdavau ištisas valandas apalpusi su pilna sąmone, tik negalėdama kalbėti.

Koks gražus buvo gegužės oras, švietė saulė, žydėjo gėlės, tik aš gulėjau kaip lepus žiedas šalnos pakąstas. Kai pamačiau, kad niekas man čia žemėje negali padėti, tuomet aš pradėjau maldauti dangaus Karalienę pasigailėjimo.

Prieš mano akis sienoje buvo senas šv. Panelės paveikslas. Jo vaizdas pradėjo spindėti nežemiška šviesa, iš jo plaukė dangiškas grožis ir neapsakomas gerumas ir meilė ir švelnumas. Jos lūpos šypsojos dangiška šypsena, rankas ji tiesė į mane. Staiga išnyko mano silpnumas ir skausmai, dvasios pagavime nuo vidujinio susijaudinimo riedėjo ašaros per mano skruostus.

Paskui vėl grįžo man sąmonė: aš mačiau Celiną beklūpančią prie mano lovos ir besimeldžiančią. Jaučiau tiek jėgų, kad vėl galėjau keltis ir vaikščioti.

Visi stebėjosi mano stebuklingu išgijimu ir manęs klausinėjo, bet aš bijojau apie tai pasakoti, kad nenustočiau dangiškos laimės.

Kartą aš belankydama Pauliną vėl kalbėjausi su vyresniąja. Labai bijojau, kad įstojus į vienuolyną neteksiu savo gražaus vardo, aš sakiausi, kad norėčiau būti „Vaikelio Jėzaus Teresė“, vyresnioji sutiko ir tarė:

— Kai ateisi į karmeličių vienuolyną, tai galėsi būti „Vaikelio Jėzaus Teresė“.

Laisvomis valandomis skaičiau knygas, vaizduojančias riteriškus karžygių darbus. Ypač mane paveikė patriotiškumas kilnių Prancūzijos moterų. Labiausiai, palaimintoji Orleano Mergelė. Manyje gimė karštas noras ją pasekti. Bet aš niekada nemaniau nustebinti pasaulį savo darbais ir tuo įgyti sau garbę, bet troškau tarnauti nusižeminus Dievui ir likti šventąja.

Po trijų mėnesių mano stebuklingo pasveikimo, turėjau progos kiek arčiau pažinti pasaulį, nes mes išbuvome su tėvu kelionėje apie keturiolika dienų. Kaip tuščia man rodės pasaulio garbė ir jo turtai! Prisiminė man Evangelijos žodžiai: „Visa žemėje yra tuštybė, išskyrus Dievą mylėti ir Jam tarnauti“.

Artinosi mano pirmoji šv. Komunija ir vienuolės mus pradėjo rengti jau prieš tris mėnesius. Kiekvieną vakarą vienuolė, kuri mane mokė, ateidavo prie mano lovos ir tyliai mane pabučiuodavo. Tai buvo laikas laimingo ir saldaus laukimo.

Kokia laimė buvo mano sieloje, kai aš su savo mokyklos draugėmis baltuose rūbuose stovėjau prieš altorių, papuoštą gražiausiais žiedais. Tyliai grojo vargonai, švelniai skambėjo vienuolių lengvi, tyri balsai: „O šventoji angelų duona...“ Bet tai yra toki dalykai, apie kuriuos negalima kalbėti, tiktai siela juos gali pergyventi ir jausti. Ir kada aš prieš altorių susijaudinusi verkiau, mano draugės manė, kad dėl mirusios motinos.

Po šv. Komunijos aš perskaičiau Marijai atsidavimo aktą. Vienuolės paskyrė perskaityti tą aktą, nes aš iš visų anksčiausiai buvau netekusi savo žemiškos motinos. Atsimenu, tai

buvo pirmieji to rašto žodžiai: „Tu, Karalienė, esi laukų gėlė ir klonių lelija“.

Po kurio laiko aš priėmiau su didžiausiu atsidėjimu ir Sutvirtinimo sakramentą.

Mokykloje buvau pasirinkusi dvi drauges, bet juodvi greit turėjo išvažiuoti. Mačiau, kaip mano draugės prisirišdavo prie savo mokytojų, to aš niekada negalėjau padaryti ir nutariau savo širdį tik Jėzui paaukoti.

Kai aš turėjau dvylika metų vėl mes buvome prie jūros. Aš turėjau gražius plaukus ir visi jais gėrėjosi. Tai suteikė vėl man naujų sielos kančių, ir aš ėjau išpažinties. Bendrai buvau dvasios reikaluose labai skrupuliatiška.

Baigusi pensionatą, mokiausi privatiškai prie vienos ponios. Ji gėrėdavosi mano šviesiais plaukais ir sakydavo, kad aš esanti labai graži. O kiek, man buvo pavojų patikėti visais šiais netikrais pasaulio monais. Bet manęs laukė vėl naujas skausmas. Mano sesuo Marija stojo į vienuolyną, ir dabar aš nelaukiau jokio džiaugsmo šioj žemėj, visokio suraminimo laukiau tik iš dangaus.

(B. d.).

Apžvalga

Vokiečių moters tipai moderniškame romane.

Šių dienų vokiečių romanuose yra atvaizduota daug įvairių moterų tipų, kurie gali būti suskirstomi į dvi grupes — du pasauliu, būtent: pasaulis be sielos, be jokio dvasios gyvenimo, ir pasaulis su siela. Šios grupės apima kelis, viens kitam priešingus, moters tipus, kurie tačiau savo esme yra vieningi. Pirmosios grupės tipai: moteris-lėlė ir moteris sportininkė. Moteris-lėlė yra vyro žaislas, tuščiagalvė, geidulių ir mados vergė, neturinti jokio savo asmenybės supratimo. Moteris sportininkė vaizduojama savarankiška, puiki, turinti daugiau inteligencijos. Tačiau ir jai trūksta savo esmės nuvokimo, ir ji gyvena tik išoriniu gyvenimu, yra medžiagos vergė. Joje yra įkūnytas moderniškojo žmogaus veiklumas, kuris kas kart labiau darosi panašus į bedvasį mechanizmą. Ši veiklioji moteris sportininkė be atodairos išsižada praeities. Bet, atmesdama kai kuriuos tikrai pasenusius, netikusius papročius, atmeta kartu su jais ir dvasines ir moralines vertybes, be kurių ji nebepajėgia žengti į priekį. Todėl moters dvasios augimui, tobulėjimui ji nieko esminga neduoda. Naujoje vokiečių literatūroje — ypač romanuose, plačiai publikos mėgiamuose — labai dažnai sutinkami šie moters tipai. Įsigali nuomonė, kad tai esąs modernosios vokietės tipas. Tačiau tai nėra tikroji vokiečių moteris, tai daugiau vykusi prancūzės ir amerikietės imitacija.

Antrosios grupės, arba antrojo pasaulio moters tipai turi vieną bendrą bruožą — maištingumo bruožą. Maištas keliamas ne prieš išorinį pasaulį, bet prieš išvidinį — kovojama dėl dvasinės emancipacijos. Šios kovos konfliktas nėra vien erotinio pobūdžio, jis turi gilesnės prasmės. Moteris, išsikovojus laisvę viešame gyvenime nori siekti ir išvidinės laisvės. Moderniškoji moteris išdidžiai pakelia ginklą prieš tą savo jausmą, kuris riša ją prie vyro, prie šeimos — ji pakelia maištą pati prieš save. Ir pralaimi. Tai matyti visuose kūriniuose rašytojų, bandžiusių išrišti sunkiausią šių laikų moters problemą. (Gabriele Reuter, Juliane Karwath, Selma Lagerlöf, Knut Hamsun ir kt.). Nė vienas šių rašytojų nesukuria tokios moters, kuri galėtų būti pranašė, patarėja, ir kovos vadas. Priešingai, dailiojoj literatūroj atvaizduoti moterų paveikslai beveik visada pataikauja moterų silpnybėms ir aistroms, erzina jų fantaziją, griauna pasaulėžiūrą, išmoko visų nusivylimų, nepasisekimų priežastis rasti ne savyje, bet išorinėse aplinkybėse. Tat ir šios moters tipas nieko neduoda moters dvasios evoliucijai. Nenoromis kyla mintis, kad visas didysis moters emancipacijos judėjimas liko tuščias ir beprasmis. Jis nepasiekė moters prigimties gelmių — paliko nežinomi tie šaltiniai, kuriuose paslėptos neišnaudotos moters jėgos. Moteris apsiriko sekdama vyro papročius, jo gyvenimo būdą. Ji tuo įrodė, kad dar nemoka saugoti ir branginti tai, kas savo — ji nemoka būti sau žmogus. — Darosi aišku, kad nė vienam moderniškam romane nėra moters tipo, kuris sutelktų savy ir tipiškas savo laiko žymes ir kartu įkūnytų savyje tai, kas yra amžina ir neatmainoma vokiečių moters būde. Ypač maištingosios moters tipas neturi savy giliųjų esminių vokietės žymių — ji neturi viską užmirštančios meilės, to džiaugsmingo aukojimosi, kuris uždega moters širdį kūrybine jėga ir saugo moters garbę ir vertingumą.

Vis dėlto negalima pasakyti, kad moderniška moteris yra visa tai paneigusi. Ne, ji nuolat to ieško. Tuo ieškojimu pagrįsta ir visa neramioji emancipacijos kova, privedusi šių laikų moterį prie neišsprendžiamų problemų ir neišsprendžiamų sielos konfliktų. Šių dienų romane nerandame nė vieno moters charakterio, kuriame būtų pila harmonija. Per ilgus kovos metus neišaugo aukštesnė, kilnesnė ir turtingesnės dvasios moteris, mokanti sunkiai išsikovoti teises ir laisvę panaudoti ne maištui prieš save, bet savo prigimčiai stiprinti, savo sielai gražinti. Moderniško romano moteris nebestengia savo jausmu pasiekti metafizinio pasaulio, aukštųjų gyvenimo idėjų, kurios paprastą kasdieninį gyvenimą sujungia su amžinuoju ir jį įprasmina. Moderniška moteris, nustojus tarnauti tikrajam gyvenimui, neieško savo esmės nujautimo. Ji tik įsivaizduoja savo galybę, tačiau jos siela kupina netikrumo, svyravimų ir kovos. Ji nuolat ieško ir neranda, trokšta gyvenimo ir laimės ir nuo-

lat nepatenkinta, nerami ir nelaiminga. Moderniškam romane nebėra tų karališkų moterų, kurios įamžintos tautiniam vokiečių epe ir praeitų šimtmečių romanuose. Tiesa, ir dabar yra rašytojų, kurie duoda tikrų vokiečių moters bruožų. Žinomiausi iš j ų— E. Handel-Mazetti, Ingeborg Sick, Ina Seidel, Heinrich Federer ir kt. Šie rašytojai nėra tiek populiarūs, kaip kiti, nes plačioji skaitytojų masė ieško daugiau sensacijų, kaip tikro gyvenimo. Bendrai tariant, moderniškos moters tipas, nors ir svetimas tikrajai vokietės dvasiai, drąsiai braunasi į gyvenimą ir į literatūrą. Tačiau toji moderniškumo dvasia nėra joks laimėjimas, joks pašiektas tikslas. Moderniškoji moteris daugiau, kaip visada yra neaiškumo stovyje .Ji stovi kryžris daugiau, kaip visada yra neaiškumo stovyje. Ji stovi kryžpacijos judėjime. Šį moters sielos persilaužimo stovį vyriausiai vaizduoja šveicarų rašytoja Maria Waser (savo romane „Wende"). Naujų laikų moters problema yra dvasingumo problema. Ji iškyla visu griežtumu. Tačiau šios problemos išrišimas dar nėra aiškus. Jei moteris išsižadės savęs ir vėl sugrįš tarnauti žmonijai, kad jos galybė slepiasi ne išorėj, bet jos sieloj, jei ji pradės tikėti savo širdies meilės ir gerumo galia — tada iš naujos kovos moteris išeis laimėtoja. Moterį laukia sunkus uždavinys: surasti tikrąjį gyvenimą — dvasios gyvenimą ir juo nušviesti šeimą ir visuomenę. Tam pasiekti, nėra reikalo grįžti prie senų atgyventų formų. Visa, kas įsigyta, išsikovota turi būti sutaikoma su naujaisiais laimėjimais. Turi būti surastas tikras santykis tarp laikina ir absoliutu, tarp moderniško gyvenimo tikrumos ir amžinojo gyvenimo tiesų. Jei moteris mokės visa tai suderinti, jeigu ji įstengs grąžinti žmonijai dvasios karaliavimą, tai ji vėl taps karalienė ir romanuose, ir tikrajam gyvenime*).

Kūrybinis moterų sugebėjimas. Praeitame „N. Vaidilutės" numery įdėjome du žymių žmonių atsiliepimu į garsiąją „Les Nouvelles Literaires" ankietą. Nemažiau yra įdomūs atsiliepimai ir čia tiekiamųjų asmenų.

Louise Weiss, didelio politikos, ekonomijos ir literatūros laikraščio „L' Europe Nouvelle" redaktorės.

Kartais anketos tiekėjui tenka atsidurti sunkioj padėty. Panašiai yra ir šį kartą, kai reikia kreiptis į moterį, žymiausią tarp žymiųjų žmonių, ir klausti apie moterų sugebėjimą atlikti didelius darbus.

Užtenka įeiti į „l'Europe Nouvelle" darbo kambarius, kad pamatytum, ką gali sugebėti moteris, įgudusi savo darbe. Aišku, juk kiek drąsos, sumanumo, valios turi turėti Louise Weiss redaguodama tokį didelį politikos, ekonomijos ir literatūros laikraštį.

*) Santrauka Charlotte Demming straipsnio „Die deutsch Frau im modernen Roman", spausdinto žurnale „Der Gral" 1929 m. 11-tam sąsiuvinyje.

Švariame, kaip veidrodis, kambary, sėdėdama už stalo, ant kurio tebuvo tik ridikiulis, pirštinės ir skrybėlė, p-lė Weiss laukia ankietos paklausimų.

— Apie sugebėjimą atitrauktai galvoti. Manyčiau, jog ši savybė aukščiausiam laipsny ir bendrai retai tepasireiškia tiek vyrų, tiek moterų tarpe. Visam pasauliui tokių žmonių stoka ar tai mokslo, ar tai meno, ar tai politikos darbe. Aš tą stoką patiriu kasdien čia pat, toli neieškant.

— Ar tamsta nemanai, jog vyrai lengviau atotraukos dalykuose susivokia?

— Taip, lengviau. Bet, jei moterims bus suteikiamas tas išsilavinimas, kurio tiek daug joms stinga, kas gali žinoti, ar jos nepadarys ką nors didžia tose srityse, kur ligi šiol buvo pasireiškę tik vyrai. Kai aš imu tik vieną paskutinį dešimtmetį, tai esu labai nustebinta ta pažanga, kurią moters yra padariusios per tiek trumpą laiką.

Tiesa, moters labiau palinkusios į praktiškumą. Bet jos turi daug ir sumanumo, nujautimo. Joms stinga daugiau kaip vyrams valios, pasitikėjimo savimi. Protingumo užtenka, tik reikia jį lavinti. Nėra veikalų kūrybos srity lygių vyrų veikalams, nes jų dvasiai stoka šimtmečių auklėjimo.

— Ar tamsta manai, jog lavinimas reikalingas genijams? Argi nėra didelių žmonių, kurie patys per save iškilo?

— Visi didieji genijai yra ėję mokyklą. Sakoma, jog Mozartas pasireiškė geniališkumais būdamas septynerių metų. Bet, nežiūrint šitos prigimties dovanos, jam reikėjo dar gerų muzikos mokytojų. Skaitome juk garsiųjų žmonių biografijose, jog jų daug paveldėjama nuo tėvų, protėvių... O moteris paskęsdavo savo prigimties reikalavimuos.

— O ar nepaskęs ji ir toliau? Kai kas į šią ankietą man yra atsakęs, jog meilė iš moters daug daugiau reikalaujanti kaip iš vyrų.

— Taip. Ligi šio amžiaus moteris daugiau apie nieką negalvojo kaip tik apie meilę, apie visa kita mąstydvo jos draugas.

—Bet ar nebus tik vienų ir antrų visai skirtingi psichiški palinkimai?

— Tai yra dar ne visai išspręstas dalykas. Moteris nebuvo dar taip lavinama, kad jos sugebėjimai galėtų visai laisvai reikštis. Genijus, sakysim, gimsta, o jo santykis su realybe pasireiškia jį lavinant, formuojant. Pav., menininkas nupiešė paveikslą ir jį laiko penkerius metus paslėpęs, juk nieks apie jo tą kūrinį nežino, ir tik kai iškelia jį aikštėn, tegalime spręsti apie to paveikslo buvimą. Moteriai visuomet buvo skiriama tik siaurai savo židiny pasireikšti, ten veikti.

— Tamsta manai, jog ateity...

— Turime pavyzdžiu Ameriką, jauną tautą, kur ir vieni, ir kiti vienodo išsilavinimo lygio. Bet, gal, Tamsta norėtum, kad parodyčiau kai ką savo darbų?

P-lė Louise Weiss stebino ankietos tiekėją naujais redakcijos įtaisymais.

Tikrai, neužtenka tvirtinti didelės moterims ateities. P-lė Louise Weiss jau yra toks pavyzdys.

M. Delacroix, filosofas, Sorbonas universiteto literatūros fakulteto dekanas.

M. Delacroix, šios ankietos reikalu, pareiškė mintis, panašias į p. Weiss nuomonę.

— Moters visai neseniai pradėjo gilintis į mokslus ir joms sekasi čia visai gerai.

— Ar profesorius pastebėjote kokius skirtumus tarp moterų ir vyrų sumanumo?

— Ne. Aš nemanau, kad seksualiniai skirtumai, kaip sako kai kurie psichologai, būtų esminiai žmogaus sumanumui. Aš nepastebėjau, kad moterų mąstymas būtų kitoks kaip vyrų. Galimas daiktas, kad jų jausmingumas gali apipainioti proto šviesumą. Bet turime pripažinti, jog daug vyrų šiuo atžvilgiu yra moteriškų ir daug moterų vyriškų.

— Tamsta manai, kad ir moters gali sukurti tokius gausius ir gilius kūrinius, kaip kad turime vyrų sukurtus?

— Taip. Aš manau, jog moterims tat yra visai galima. Tik reikia joms duoti sąlygų. Savo studenčių tarpe aš turiu daugelį, kurioms lemiu labai gražią ateitį. Palaukime tik dvidešimt, trisdešimt metų.

— Tamstos specialybė filosofija. Ar manytum, jog galim susilaukti moterį Platoną, Kantą, Spinozą?

— Tokios privilegijos yra labai retų žmonių. Taip, neturime moterų garsių filosofių. Bet filosofija jai buvo uždrausta. Tai buvo ne moteriškas darbas. Šiandie aš matau daug jaunų mergaičių, kurios domisi filosofijos klausimais. Aš nenoriu sakyt, jog tarp jų yra, kuri sukurtų metafizišką sistemą, padarančią didžiausį perversmą dabartinio žmonijos mąstymo. Bet aš nenoriu, tuo labiau, tvirtinti ir atvirkščiai. Daug yra vyrų, kurie studijuoja filosofiją ir gali prilygti Platonui ir Kantui. Juo daugiau moterų gilinsis į filosofijos mąstymą, juo daugiau šansų, jog gali atsirasti moterų, prilygstančių filosofams kūrėjams.

— Jei tamsta nueitum į kitų mokslų fakultetą, ten pasakytų, jog jos turi didelį palinkimą ir į matematiką.

— Pradedant Sofija Kovalewska.

— Jog jos labai linkusios į darbus laboratorijoj.

— Pradedant ponia Curie.

— Ar galės ir jos pakilti aukštai. Daug dar tik turi lavintis, save bandyti. Reik leisti moterims pasireikšti. Kai aš buvau studentas, mes turėjome vieną vienintelę studentę. Ji buvo mums pasakiška. Dabar literatūros fakultete jų yra beveik tiek, kiek vyrų. Egzaminuose jos pasireiškia visai gerai. Laukime ir turėkime vilties.

Mergaičių darbai

Švėkšna. Ateitininkės veikia, daro susirinkimus ir šiaip įvairiais būdais lavinasi. Viename susirinkime mokytoja Penčylaitė skaitė paskaitą „Bręstančios mergaitės santykiai su berniukais". Pačios ateitininkės rašo referatus, pav., „Charakterio lavinimas", rašo rašinėlius, lavinasi iškalboj. Susirinkimus paįvairina ir meno dalimi. Nutarė tuojau po Velykų atostogų suruošti vakarą. Vaidins Žemaičio „Drama miške". Kuopelei vadovauja M. Balčiūnaitė.

Kražietės taip pat neatsilieka. Jau pradžioje mokslo metų susistatė veikimo planą, sulig kuriuo ir veikia. Paskaitoms ir referatams temas ima iš Centro Valdybos nusiųstos veikimo programos. Ruošiamasi „Naujosios Vaidilutės" reikalams loterijai. Taip pat turi daug gražių rankdarbių parodai. Be to, daro susirinkimus, skaito paskaitas temomis „Išorinė ateitininkės išvaizda ir jos išoriniai elgesiai", „Ištikimybė pačiai sau", rašo referatus: „Nemesk kelio dėl takelio", „Moteris angelas ar suvedžiotoja".

Rygos ateitininkės, nors ir toli gyvendamos nuo savo tėviškėlės ir draugių sesučių, visu smarkumu dirba kilnų idėjos darbą. Pirmame veikimo pusmety padarė 4-rius susirinkimus, kurie pasižymėjo jaukia ateitininkiška nuotaika. Plačiai nagrinėja įvairius klausimus, liečiančius moteris, kaip doriniu, taip religiniu, estetiniu ir kt. atžvilgiais. Susirinkimuose ir praktiškai jį pademonstruodamos. Susitarė išsirinkti kuopelės globėją, kurią nors šventąją.

Kitur ateitininkės irgi veikia gerai, pav., viena kuopelė nuo 1929 m. rugsėjo m. 20 dienos iki 1930 m. kovo m. padarė 8-nius susirinkimus. Veikia nustatyta veikimo programa. Renka tautosaką. „Naujosios Vaidilutės" išplatina 33 egzempliorius. Kiekviena ateitininkė pasiskyrusios po draugę, tikslu sekti viena kitos elgesį, kad geriau išugdytų savo žmoniškus ir moteriškus privalumus. Kuopelė skirstosi į keletą būrelių: literatūros mėgėjų, tautosakos rinkėjų ir rankdarbių.

Čia kita vėl visu smarkumu dirba, kruta. Kuopelės sekcijos rateliai tvarkosi. Ruošiamasi kongresui ir rajono šventei, kuri įvyks per Sekmines. Daro ruošos kursus. Be to, ruošia Velykų stalą neturtingiems. „N. Vaidilutės" išplatinta 18 egz. Turėdamos laiko, lanko vargšus. Kiek džiaugsmo ateitininkėms ir tiems nelaimingiems. Jie su ašaromis akyse sutinka ir palydi atsilankiusias.

Be to, septintos ir aštuntos klasės ateitininkės supažindinamos plačiai su universitetu, studijų pasirinkimu ir kitais reikalingais dalykais.

Artėja didelė šventė

Ateitininkų Organizacijai, nes šįmet, sueinant 20-čiai metų jos veikimo, Kaune ruošiami iškilmingi Kongreso posėdžiai. Kongresas įvyks birželio mėn. 19—21 d. Bus plenumo, visos Ateitininkijos, ir atskirų sekcijų posėdžiai, eisenos ir sporto iškilos, gausi paroda, iškilmingos eisenos pagerbti Tėvynės karžygiams ir aplankyti kapuose mirusiems. Jubiliejinis kongresas šįmet dar ypač iškilmingas todėl, nes jis įvyksta kitų dviejų Ateitininkijai brangių didelių jubiliejų metais: Bažnyčios Daktaro šv. Augustino ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto. Šie didi žmonės tai kelrodžiai, kur turi krypti keliai Bažnyčios ir tėvynės sūnų.

Artėjąs Kongresas, tai Ateitininkijos pasidžiaugimo laimėjimais ir naujiems darbams Dievo ir Tėvynės labui pasiryžimo Kongresas. Kas savo gyvenime yra pasirinkęs tas dvi tiesas, negali juk nedalyvauti šiam bendram džiaugsme ir noruose.

Visoms ateitininkų kuopoms.

Drauge su Jubiliejiniu At-kų Federacijos Kongresu yra numatyta suruošti ateitininkų tautodailės paroda. Kaip kiekviena tauta, taip ir mūsų Tėvynė Lietuva ypač gali didžiuotis savo protėvių darbais. Kilniausiais mūsų bočių darbais laikoma tautinė kūryba, t. y. dainos, pasakos, rankdarbiai ir t.t. Lietuva yra pagimdžiusi brangiausį ir gražiausį tautos meno turtą — audinius, mezginius, išdrožinėjimus. Jie yra taip gražūs, kad atsigėrėti negali ir svetimšaliai. Iš jų aiškiausiai galima pažinti senovės lietuvio būdą, jo dvasią ir papročius. Nors taip malonūs mūsų pranokėjų rankdarbiai, tačiau juo tolyn, juo labyn jie nyksta gęsta ir amžių bedugnėn ritas vienas paskui kitą.

Laikui bėgant jaunimo pamėgimas rankdarbių atvėso, jaunimas dabar įdomaujasi visai svetimais jo dvasiai išdirbiniais. Bet mes, ateitininkai, jaučiame šį didį tautodailės reikalą, ir kelkime jį ko aukščiausiai, nuo to ir mūsų Tėvynės meilė žėrės skaisčiau.

Ir nėra abejonės, kad suprasite šį kilnų darbą ir sukaupsite visas jaunas jėgas atgaivinti ir iškelti tautodailę. Kaip tik dabar bus geriausia proga pasirodyti, ką sesutės ir broliukai savo auklėjimu yra atsiekę ne vien Lietuvai, bet ir pasauliui, nes kongresan atvyksta daug svečių iš tolimų ir kaimyninių valstybių.

Tat lauksime brolių, sesučių išdirbinių! Žinodami, kad mylimiem draugam visas reikalas yra aiškus, daugiau apie dalyko svarbą nekalbėsime, o siunčiame tik nurodymus.

Į tautodailės parodą priimami: įvairiais rašťais išpuošti iš medžio ar kitos medžiagos daiktai, kryželiai, dėžutės, ląstos, klumpės, kultuvės, šaukštai, riešutų spaustukai, kuodelnyčios (verpstės), raštuoti pipirininkai, kanklės, rašalinės, lentynėlės, ir t.t.

Įvairūs audiniai: rankšluosčiai, prijuostės (kaišytinės ir rinktinės), lovatiesės, staldengės, juostos, divonėliai, kaklaraiščiai ir t. t. Išsiuvinėjimai, senoviški mezginiai (surezginėti pirštais), raštuotos pirštinės bei kojinės, šiaudiniai darbeliai, iškirpimai iš popieros ir t.t.

1. Piešimo iš gamtos, pieštuku-angliu: a) natiurmortai, tautiniai motyvai, lapai, gėlės, vaizdai, peizažai:

2) Akvarelė — grupės, natiurmortai, vaizdai ir t.t.

3) Kompozicijos: plakatų, viršelių, viniečių, emblemų. Tapybos darbai, exlibrisų projektai ir kiti grafiški darbai.

4) Popierio karpymo darbai.

5) Lipdybos darbai, terakita ir gipsas.

6) Projekcinės braižybos darbai — namų, paminklų, baldų ir k. d. Originaliniai projektai.

7) Medžio drožyba, kartono ir medžio deginimas, metaloplastika, vielos darbai, skardos darbai.

8) Siuvinėjimas (kostūmai tautiški, rūbai), siuvinėjimas šilkų, monogramos, rešilje, ornamentikos sukinėjimas,

Pynybos darbai: iš šiaudų, karklų — žilvičių dirbiniai.

Prie kiekvieno daikto turi būti prikabinta kortelė su užrašu: kieno darbas, daikto pavadinimas, adresas (kokios kuopos ir rajono) parduodamas ar ne, jei parduodamas, nurodyti dakto kaina. 10% nuo parduotų daiktų kongreso komitetas pasilieka sau. Daiktai priimami tik iki birželio mėn. 5 d.

Už gražiausius darbus bus skiriamos didelės dovanos. Rankdarbius siųskite Kongreso komitetui. Atvažiuojant į Kongresą atvežami daiktai nepriimami.

Ypatingai prašome kuopų ir kuopelių valdybas paraginti visus narius siųsti rankdarbius, nes nuo to priklausys mūsų pasirodymas.

Kongresas egzaminai. Juos turi išlaikyti kiekviena kuopa, pasistatydama aukštesnėj vietoj už kitus. Žinote, kad spręs ne tik Lietuva, bet ir pasaulis.

P. Janulis,
Parodos organizatorius.

Redaguoja Amelija Mažylytė. Karo cenzūros leista.